

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU4

Militära frågor

Sammanfattning

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden i betänkandet. Dessa handlar bl.a. om Försvarsmaktens organisation, myndighetens stöd till polisen och samexistensen mellan totalförsvaret och andra riksintressen.

I betänkandet finns åtta reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden.....	6
Försvarsmaktsorganisationen	6
Försvarsmaktens stöd till polisen	8
Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter	11
Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd	15
Spridningstillstånd.....	19
Reservationer	21
1. Försvarsmaktsorganisationen, punkt 1 (V).....	21
2. Försvarsmaktens stöd till polisen, punkt 2 – motiveringen (S, V, C, MP).....	21
3. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter, punkt 3 (V)	22
4. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter, punkt 3 (C)	23
5. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter, punkt 3 (MP)	24
6. Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd, punkt 4 (V)	25
7. Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd, punkt 4 (MP)	25
8. Spridningstillstånd, punkt 5 (C).....	27
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Försvarsmaktsorganisationen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3,

2022/23:704 av Magnus Berntsson (KD) och

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 16, 25 och 26.

Reservation 1 (V)

2. Försvarsmaktens stöd till polisen

Riksdagen avslår motion

2022/23:1764 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 13 och 14.

Reservation 2 (S, V, C, MP) – motiveringen

3. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9,

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 9,

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 10,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 121 och 133.

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

4. Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:101 av Marie Nicholson (M),

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 4–9,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 46,

2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24,

2022/23:1253 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 2 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34.

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (MP)

5. Spridningstillstånd

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3 och

2022/23:640 av Rickard Nordin (C).

Reservation 8 (C)

Stockholm den 9 mars 2023

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S), Björn Söder (SD), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Heléne Björklund (S), Anna Starbrink (L), Alexandra Anstrell (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Lars Püss (M), Gustaf Göthberg (M), Lars Wistedt (SD), Marcus Andersson (S) och Ulf Holm (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionerna rör bl.a. Försvarsmaktens organisation, myndighetens stöd till polisen och samexistensen mellan totalförsvaret och andra riksintressen.

Bakgrund

I slutet av 1990-talet beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen skulle svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Försvarsberedningen ska följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden. Inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska Försvarsberedningen dessutom redovisa sin syn på dessa. Regeringen har lämnat förslag om den försvarspolitiska inriktningen i propositioner till riksdagen.

Den 12 december 2022 beslutade försvarsminister Pål Jonson om anvisningar (Fö2022/00125) till en ny försvarsberedning som i egenskap av regeringens forum för utformningen av den långsiktiga säkerhets- och försvarspolitiken tillsammans med riksdagens partier ska lämna en delrapport senast den 2 juni 2023 och en slutrapport senast den 26 april 2024.

Utskottets överväganden

Försvarsmaktsorganisationen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om Försvarsmaktens grund- och krigsorganisation.

Jämför reservation 1 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:948 anför Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) i yrkande 16 att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförts i motionen om att regeringen bör etablera en ny militärhögskola och tillkännage detta för regeringen. I yrkande 25 anförts att regeringen i sitt arbete bör beakta förslaget om flygvapnets basorganisation och att flygvapnet bör fortsätta att intensifiera förberedelserna för att snabbt kunna genomföra spridning till tillfälliga krigsbaser samt säkerställa att det finns en uthållig underhållsorganisation som kan genomföra t.ex. omladdning och fältreparationer som anpassas till den planerade tillväxten av flygstridskrafterna. När det gäller Försvarsmaktens organisation anför motionärerna vidare att regeringen behöver ta hänsyn till flygvapnets behov av en flexibel, uthållig och robust ledningsstruktur för det samlade luftförsvaret så att ledning även möjliggörs från alternativa platser. I yrkande 26 anförts att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförts i motionen om flygvapnets stridsledning och tillkännage detta för regeringen.

I partimotion 2022/23:247 yrkande 3 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår motionärerna att regeringen tillsätter en utredning i syfte att undersöka förutsättningarna för en fristående myndighet för tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret.

I motion 2022/23:704 föreslår Magnus Berntsson (KD) att riksdagen ställer sig bakom förslaget att den särskilda operationsgruppen byter namn till drabantkåren samt att förbandet ska tilldelas tillbörliga heraldiska tecken, fanor och förbandstecken.

Bakgrund och tidigare beredning

Grundorganisationen är Försvarsmaktens organisation i fred och svarar för fredstida uppgifter och krigsförbandsproduktion. Krigsorganisationen är den organisation som Försvarsmakten intar vid höjd beredskap. Utskottet behandlade frågor om Försvarsmaktens grundorganisation, krigsorganisation och militära förmåga inom ramen för totalförsvarsbeslutet för 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). I sitt ställningstagande tillstyrkte utskottet regeringens förslag om den huvudsakliga inriktningen för

krigsförband fr.o.m. 2021 och en utökning av Försvarsmaktens grundorganisation. Utskottet tillstyrkte också regeringens förslag om mål för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sitt ställningstagande anförde utskottet att man såg krigsorganisationen respektive grundorganisationen som en helhet och inte såg skäl att ompröva enskilda delar eller enskilda förstärkningar av dessa. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkanden om ytterligare förstärkningar av krigsorganisationen och förändringar i grundorganisationen. Även när utskottet behandlat frågorna dessförinnan har utskottet framhållit att det inte funnits skäl att ompröva enskilda delar av den grundorganisation som riksdagen har fattat beslut om (bet. 2015/16:FöU3, bet. 2016/17:FöU6 och bet. 2017/18:FöU6).

Med riksdagens beslut om grundorganisationens omfattning och förbandens lokalisering som utgångspunkt reglerar regeringen försvarsmaktsorganisationen i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. Av myndighetens instruktion framgår att Försvarsmakten själv beslutar om sin organisation i de delar som inte regleras i instruktionen. Regeringen beslutade i juni 2021 om ändringar i Försvarsmaktens instruktion i enlighet med riksdagens beslut. Instruktionsändringen trädde i kraft den 1 september 2021 och i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 6) beskriver regeringen att beslutet innebär att vissa organisationsenheter återinrättas. Med anledning av detta invigde Försvarsmakten Norrlands dragonregemente (K 4) den 24 september 2021, Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) den 1 oktober 2021, Upplands flygflottilj (F 16) den 14 oktober 2021, Dalregementet (I 13) den 23 oktober 2021 och Västernorrlands regemente (I 21) med Jämtlands fältjägarbatal den 16 januari 2022. Även arbetet för att återinrätta Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn har fortsatt och återinvigningen ägde rum den 4 december 2022. Såväl för de delar av organisationen som regleras i förordning som de delar som Försvarsmakten själv beslutar om finns myndighetsinterna beredningsprocesser fastställda för hur ärenden om heraldiska vapen ska beredas innan Försvarsmaktens högkvarter fattar beslut om antagande av vapnet.

I fråga om tillsyn och kontroll inom miljö och hälsa, gav regeringen 2014 en särskild utredare i uppdrag att se över den dåvarande generalläkarfunktionen inom Försvarsmakten. Uppdraget inkluderade en analys av om tillsynsfunktionen skulle fortsätta att vara organisatoriskt inordnad i Försvarsmakten. I proposition 2016/17:144 gjorde regeringen bedömningen att tillsynsfunktionen även i fortsättningen skulle vara organisatoriskt inordnad i Försvarsmakten. Åtgärder föreslogs för att förstärka tillsynsfunktionens självständighet. Försvarsinspektörens tillsyn över hälso- och sjukvården skulle även omfatta Försvarets materielverk (FMV), vilket uttryckligen skulle framgå av patientsäkerhetslagen (2010:659) enligt förslagen. Riksdagen antog på förslag av utskottet regeringens förslag till ändringar genom att bifalla samtliga punkter i propositionen (bet. 2016/17:FöU11, rskr. 2016/17:314). Vid tidigare beredning av frågan om tillsynsfunktionens självständighet

konstaterade utskottet att man inte såg skäl för riksdagen att ompröva detta beslut (bet. 2018/19:FöU9). Utskottet konstaterade att frågan om en effektiv och rationell tillsyn över miljö- och hälsoskydd, hälso- och sjukvård m.m. inom försvarets hade utretts och att riksdagen hade antagit regeringens förslag till ändringar inom området.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser i nuläget inga skäl att ompröva enskilda delar av krigs- eller grundorganisationen eller att överväga enskilda förstärkningar av dessa. Utskottet ser, i likhet med tidigare, Försvarmaktens krigsorganisation som en helhet. Utskottet avstyrker därför samtliga förslag i motion 2022/23:948 (SD).

Utskottet kan konstatera att det finns en ordning där Försvarmakten själv beslutar om delar av sin organisation och internt bereder och bedömer frågor om att anta heraldiska vapen. Utskottet bedömer att den nuvarande ordningen är ändamålsenlig och ser därför inga skäl till att riksdagen ställer sig bakom det namnbyte till drabantkåren med nya heraldiska vapen som föreslås i motion 2022/23:704 (KD).

När det gäller tillsyn och kontroll inom miljö och hälsa kan utskottet konstatera att frågorna har utretts och att riksdagen har antagit regeringens förslag till ändringar inom området. Utskottet ser inga skäl att ompröva beslutet varför yrkande 3 i motion 2022/23:247 (V) avstyrks.

Försvarmaktens stöd till polisen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om ett utökat stöd till polisen.

Jämför motivreservation 2 (S, V, C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1764 föreslår Aron Emilsson m.fl. (SD) i yrkande 13 att Försvarmakten och ordningsmakten ska ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp. Motionärerna föreslår vidare att samtliga lagar om Försvarmaktens stöd till ordningsmakten bör ändras så att Försvarmakten får stöd enligt lag att assistera polisen i upprätthållandet av lag och ordning vid extraordinära situationer (yrkande 14).

Bakgrund och tidigare beredning

Försvarsmakten kan i dagsläget lämna stöd till samhället enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet om Försvarsmakten har lämpliga resurser som medger detta, om stödet inte allvarligt hindrar Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och om övriga villkor enligt förordningen är uppfyllda. I Sverige har det länge betraktats som en allmän grundsats för militär medverkan vid polisiär verksamhet att väpnade trupper inte får sättas in mot den egna befolkningen eller andra civila. Denna grundsats framgår av 7 § i förordningen. Enligt den bestämmelsen får Försvarsmaktens personal inte användas i situationer där det finns risk för att den kan komma att bruka tvång eller våld mot enskilda när stöd lämnas. Med stöd av lagen (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning finns dock en möjlighet för polisen att begära stöd från Försvarsmakten även med uppgifter som kan innebära att våld och tvång används mot enskilda. En sådan begäran om stöd ska beslutas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Stödet ska gälla att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. I förarbetena till lagen (prop. 2005/06:111 s. 19 f.) anför regeringen att det finns former av terrorattentat som polisen inte kan hantera på egen hand, främst vid händelser som utspelar sig i lufrummet eller till sjöss. Ett annat exempel på när polisens resurser inte räcker till kan enligt propositionen vara om flera terrorattentat inträffar samtidigt på olika håll i landet. Regeringen framhöll i propositionen att det inte kan komma i fråga att Försvarsmakten lämnar stöd till polisen som kan innebära användning av våld eller tvång i samband med sådan brottslighet som polisen återkommande måste hantera, t.ex. ordningsstörningar vid demonstrationer, gängbrottslighet eller fotbollshuliganism (s. 29).

Som statlig myndighet har Försvarsmakten också en skyldighet att bistå i en räddningsinsats enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. I februari 2017 beslutade regeringen vidare om förordningen (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransport enligt vilken Försvarsmakten ska bistå polisen med helikoptertransport, vid genomförande av polisiära insatser. Den sistnämnda uppgiften framgår även av 3 b § 8 förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. Vidare finns i skyddslagen (2010:305) bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot sabotage, terroristbrott, spioneri samt röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret och grovt rån. Av 9 § skyddslagen framgår att poliser, militär personal eller annan särskilt utsedd personal får anlitas för bevakning av ett skyddsobjekt.

När utskottet behandlade frågor om bl.a. Försvarsmaktens grundorganisation, krigsorganisation och målet för det militära försvaret inom ramen för totalförsvarsbeslutet 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4) tillstyrkte utskottet regeringens förslag om att det militära försvaret ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med *befintlig* förmåga och *befintliga* resurser bistå övriga samhället såväl i

fred som vid höjd beredskap, vilket i sak också överensstämde med Försvarsberedningens förslag. Med en förstärkt grund- och krigsorganisation samt utökad utbildning av totalförsvarspliktiga m.m. bedömde utskottet att det militära försvarets förutsättningar att bistå övriga samhället kunde komma att öka. Utskottet välkomnade därför regeringens inriktning att Försvarsmakten tillsammans med andra berörda myndigheter ska samverka och planera för hur resurser ska kunna användas effektivt i olika situationer. Utskottet var vidare positivt till inriktningen att hemvärnet även fortsättningsvis ska utföra viktiga uppgifter vid hanteringen av fredstida kriser. I fråga om Försvarsmaktens möjlighet att stödja polisen vid extraordinära händelser avstyrkte justitieutskottet i sitt yttrande de förslag som var mer långtgående än Försvarsberedningens förslag. Försvarsutskottet delade justitieutskottets uppfattning i denna fråga. Utskottet tillstyrkte även målet för det militära försvaret i detta avseende och delade regeringens bedömning om dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, inklusive stöd till polisen.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har beslutat att målet för det militära försvaret är att det ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och befintliga resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap. Målet fick en bred förankring i Försvarsberedningen innan riksdagen godkände det. Med en förstärkt grund- och krigsorganisation och en utökad utbildning av totalförsvarspliktiga bedömde utskottet i samband med totalförsvarsbeslutet att det militära försvarets förutsättningar att bistå övriga samhället kunde komma att öka. Utskottet är positivt till att Försvarsmaktens möjligheter att stödja polisen vid extraordinära händelser eller liknande har vuxit.

Utskottet bedömer att det finns behov av att beakta det nya försämrade säkerhetsläget och den partigemensamma reviderade hotbildsuppfattning som efter Rysslands storskaliga aggression mot Ukraina redovisades i skrivelsen Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige (skr. 2022:7). I den utsträckning polisens behov av stöd vid extraordinära händelser har vuxit och kan tillgodoses inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och befintliga resurser utgår utskottet från att regeringen undanröjer eventuella administrativa hinder. Utskottet utgår dessutom från att även Försvarsberedningen beaktar frågan eftersom de har försvarsministerns uppdrag att redovisa erfarenheter från Rysslands anfallskrig mot Ukraina och att i det ljuset se över försvarspolitiska utgångspunkter och mål.

Utskottet kan samtidigt konstatera att mer långtgående förslag än de som följer dagens lagstiftning och mål behöver utredas grundligt och förankras brett innan riksdagen ersätter det mål som gäller för det militära försvarets förmåga i dag och antar ny lagstiftning inom området. Då utskottet inte ser skäl att föregripa dessa överväganden avstyrker utskottet båda yrkandena i motion 2022/23:1764 (SD).

Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motionsyrkanden om totalförsvarets riksintresse, målkonflikter och samexistens mellan olika intressen.

Jämför reservation 3 (V), 4 (C) och 5 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:36 framhåller Per Bolund m.fl. (MP) bl.a. att det kommunala vetot behöver reformeras och att tillståndprocesserna behöver effektiviseras genom att samla alla prövningar hos en och samma myndighet för att det ska bli möjligt att bygga ut den havsbaserade vindkraften och soleden i Sverige. Motionärerna menar att Försvarsmakten stoppar en enorm mängd förnybar energi och föreslår att riksdagen ställer sig bakom förslaget att ge i uppdrag åt Försvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd och tillkännager detta för regeringen (yrkande 9). Om Försvarsmakten arbetar mer konstruktivt med villkorade tillstånd bedömer motionärerna att mer hållbar energiproduktion kan byggas.

I kommittémotion 2022/23:850 föreslår Mikael Larsson m.fl. (C) en kartläggning av tillämpningen av miljöbalken och praxisutvecklingen i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning, en bredare syn på totalförsvarets intressen och samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område (yrkande 10). Motionärerna anser att regeringen bör påbörja kartläggningen senast den 15 mars 2023. Även i partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 121 lämnas samma förslag, men med kravet på att regeringen påbörjar kartläggningen i januari 2023. Samma motionärer begär dessutom i yrkande 133 att riksdagen ställer sig bakom förslaget om samexistens mellan försvarets intressen och övriga samhällsintressen inklusive energiförsörjningen och att detta bör genomföras som ett led i breda blocköverskridande energisamtal och tillkännager detta för regeringen.

I partimotion 2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår motionärerna att regeringen ger Försvarsmakten i uppdrag att ta fram vägledningar för hur verksamheter som bidrar till klimatomställningen kan samexistera med försvarets verksamheter utan att påtagligt motverka totalförsvarets intressen (yrkande 2). Motionärerna anser att regeringen bör komplettera Försvarsmaktens regleringsbrev för 2023 med ett sådant fristående uppdrag. I partimotion 2022/23:1235 föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att regeringen ger i uppdrag åt Försvarsmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att utgöra ett hinder för byggandet av havsbaserad vindkraft på lång sikt (yrkande 9).

I motion 2022/23:833 föreslår Ulrika Heie m.fl. (C) i yrkande 9 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten aktivt bör delta och medverka i planeringen av bredbandsutbyggnaden med berörda aktörer och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund och tidigare beredning

Regeringen beslutade den 20 augusti 2020 om direktiv till en utredning om en modern och effektiv miljöprövning (dir. 2020:86). Utredningen (Miljöprövningsutredningen) syftade till att genom horisontella förändringar i miljöprövningen underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar och till att åstadkomma snabbare och enklare miljöprövningsprocesser med bibehållet miljöskydd. Utredaren hade bl.a. i uppgift att

- undersöka de statliga förvaltningsmyndigheternas roll i prövningen att bevaka allmänna intressen, i syfte att bättre hantera målkonflikter och tidigare tydliggöra vilka krav som ställs på ansökan, t.ex. genom att stärka länsstyrelsens ansvar för samordning mellan olika intressen
- undersöka hur samrådsförfarandet kan förbättras, t.ex. i syfte att säkerställa att synpunkter och väsentlig information från berörda myndigheter framkommer så tidigt som möjligt i prövningsprocessen och att formerna för dialog och målgruppsanpassad vägledning ytterligare utvecklas
- undersöka och redovisa hur mark- och miljödomstolarna tillämpar bestämmelser i rättegångsbalken om processledning som gäller i mål som inleds vid domstol och vilka överväganden som ligger bakom domstolarnas tillämpning.

Miljöprövningsutredningen redovisade sitt betänkande Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33) i juni 2022. När det gäller försvaret beskrivs i betänkandet att målkonflikter inom miljöprövningsprocessen hanteras olika beroende på om Försvarsmakten är sökande eller en remissinstans vid bevakning av totalförsvarets riksintresse. Om det finns en konflikt gentemot Försvarsmaktens verksamhet beskriver utredningen att myndigheten strävar efter att finna möjliga alternativa lösningar. Utredaren påminner dock om att Försvarsmaktens verksamhetsplatser i flera fall är utpekade av regeringen och riksdagen. Ofta förs en dialog med sökanden om lokalisering av verksamheten tills det finns ett alternativ som är godtagbart för båda parter. När den sökta verksamheten står i konflikt med verksamhet som är viktig för totalförsvaret och dessutom är sekretessbelagd ser utredningen däremot att möjligheterna är begränsade. När det gäller förslag till förändringar uppger Miljöprövningsutredningen att Försvarsmakten inte hade något att invända mot att länsstyrelsens ansvar för att samordna statens intressen i miljöprocessen stärks, under förutsättning att verksamheter som omfattas av 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) inte röjs och det inte begränsar Försvarsmaktens deltagande vid samråd i miljöprocessen eller möjligheten att förhindra att tillstånd meddelas

för verksamheter som medför skada för totalförsvaret (SOU 2022:33 s. 295). Miljöprövningsutredningen har sett över frågan om handläggningsmål för prövningsmyndigheter och länsstyrelserna fick ett uppdrag i regleringsbrevet för 2022 att redovisa förslag till målsättningar för handläggningstider inom miljöprövningsprocessen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

I december 2019 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (dir. 2019:101, Klimaträtsutredningen). Klimaträtsutredningen slutredovisade sitt uppdrag den 18 maj 2022 i betänkandet Rätt för klimatet (SOU 2022:21). I slutbetänkandet lämnas förslag till ändringar av lagstiftningen inom tre områden: främja bidrag till klimatomställningen, underlättat byggande av elnät samt ett transporteffektivt samhälle. Slutbetänkandet innehåller en analys av hur stort det rättsliga utrymmet är för att ge klimat större tyngd i förhållande till andra skyddsintressen enligt miljöbalken. Klimaträtsutredningen bedömer att det sannolikt finns ett visst rättsligt utrymme men att det är mycket begränsat. I slutbetänkandets sammanfattning beskrivs bl.a. följande:

Med miljöbalkens systematik skulle en ny bestämmelse i 2 kap. inte möjliggöra avvägningar mot intressen som regleras i andra delar av balken och det är oftast sådana intressen som utgör hinder i prövningarna. Avvägningar i fråga om användningen av marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt görs enligt 3 kap. miljöbalken där också totalförsvaret ges ställning som särskilt intresse.

Både Miljöprövningsutredningens och Klimaträtsutredningens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I september 2021 gav regeringen vidare länsstyrelserna i uppdrag att utveckla metoder och samverkansformer för att främja en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken (N2021/02286). Verket för innovationssystem (Vinnova) ska i genomförandet av det uppdraget stödja länsstyrelserna i arbetet med regel- och policyutveckling och lämna en gemensam slutredovisning till Regeringskansliet senast den 31 december 2023.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20 s. 14) beskriver regeringen dessutom att Försvarsmakten har fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten bidrar till samexistens mellan olika samhällsintressen och att utveckla förmågan till tidig dialog och samverkan med relevanta aktörer i planerings- och prövningsprocessen av planerade anläggningar för förnybar energiproduktion. I fråga om samexistensen mellan försvaret och vindkraften har Totalförsvarets forskningsinstitut (på uppdrag av Försvarsmakten och Energimyndigheten) tagit fram en studie med förslag på hur utbyggnaden av vindkraften ska kunna öka samtidigt som Försvarsmaktens intressen värnas. Rapporten *Möjligheter till samexistens mellan Försvarsmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft* (FOI-R-5293-SE) publicerades i april 2022. Dessförinnan fick Försvarsmakten i uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2020 att i yttranden om våg- och vindkraftsärenden utveckla förmågan till tidig dialog och samverkan med övriga samhället samt analysera jämförbara länders

och grannländers erfarenheter av fungerande samexistens mellan försvarsmakter och kraftigt utbyggd vindkraft inom samma geografiska områden. I regleringsbrevet för 2021 fick Försvarsmakten i uppdrag att fortsätta utveckla sin förmåga till tidig dialog och samverkan med relevanta aktörer i planerings- och prövningsprocessen för förnybar energiproduktion samt att redovisa förutsättningar för s.k. villkorade tillstånd. Uppdragen redovisades under 2021 respektive 2022. Av redovisningarna framgår att Försvarsmakten bedömer att det genomförs ett omfattande arbete inom samhällsplaneringen för att bidra till samexistens med andra samhällsintressen, bl.a. våg- och vindkraft. Vidare framkommer att Försvarsmakten bedömer att möjligheterna att arbeta för samexistens är störst på myndighetsnivå under planeringsprocessen och inte i de efterföljande tillståndsprövningsprocesserna för enskilda ansökningar.

När det gäller överväganden vid tillståndsprövningen framhöll miljö- och jordbruksutskottet vid beredningen av frågan att Klimaträttsutredningen slutredovisat sitt uppdrag och sin bedömning bl.a. i fråga om vilka rättsliga möjligheter det finns att ge klimatet större tyngd i förhållande till andra skyddsintressen enligt miljöbalken. Vilka faktorer som ska vägas in vid tillståndsprövning framgår av 1 kap. 1 § andra stycket 4 miljöbalken. I förarbetena till miljöbalken framkommer att uppräkningsdelen i bestämmelsens andra stycke inte är en uttömmande beskrivning av hur målet med miljöbalken uppnås utan exempel på sådant som är av särskild betydelse för balkens mål. Hur bestämmelsen ska tillämpas och vilka avvägningar som måste göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet är enligt miljö- och jordbruksutskottet en fråga för rättstillämpningen att hantera (bet. 2021/22:MU29 s.48f).

När det gäller bredbandsfrågor antogs en nationell bredbandsstrategi i november 2009 där vikten av samverkan och samarbete betonades. Året därpå tillsattes regeringens Bredbandsforum med syftet att främja samverkan kring bredbandsutbyggnad. I december 2022 publicerade Bredbandsforum en kartläggning av statliga myndigheters roll i bredbandsutbyggnad och tillståndsgivning (dnr. 22-515). Av kartläggningen framgår följande:

Försvarsmaktens samhällsplanerarenhet kan överpröva kommunernas bygglov, inom ramen för sina riksintresseanspråk och dessas påverkansområden. Höga objekt så som mobilmaster kan exempelvis anses riskera att störa försvarsmaktens egna system eller utgöra flyghinder. Försvarsmakten är också en viktig markägare och kan således avböja att skriva markavtal eller på annat sätt ge tillträde vid utbyggnadsprojekt för fiber. De flesta marknadsaktörer på lokal nivå uppfattar generellt sett inte Försvarsmaktens handläggningstider eller bedömningar som ett betydande problem. Ett mindre antal lokala aktörer som har militära skyddsobjekt inom sitt verksamhetsområde upplever dock begränsningar.

Bredbandsforum grundar sin bedömning ovan på att 87 procent av dem som svarade på den enkät man tagit fram menade att de *inte* upplever problem med Försvarsmaktens handläggningstider. Vidare visar enkäten att endast 9 procent i dagsläget upplever avslag från Försvarsmakten i bredbandsärenden som ett problem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan för det första konstatera att det pågår ett aktivt arbete bl.a. inom Försvarsmakten för att underlätta samexistensen mellan totalförsvarsintresset och andra intressen. Utskottet utgår från att Försvarsmaktens samverkan med relevanta aktörer under planerings- och prövningsprocesser fortsätter med samma inriktning. För det andra kan utskottet konstatera att två utredningar som bl.a. har lämnat förslag om snabbare och enklare miljöprövningsprocesser och om avvägningar mellan de olika intressen som regleras i miljöbalken bereds inom Regeringskansliet. Av de två skäl som nämns ovan avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden. När det gäller miljöbalkens bestämmelser vill utskottet, i likhet med miljö- och jordbruksutskottet, framhålla att rättstillämpningen ska hantera frågan om vilka avvägningar som måste göras i de enskilda fallen.

Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd.

Jämför reservation 6 (V) och 7 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:948 yrkande 46 föreslår Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att regeringen överväger en översyn av regelverket kring miljötillstånd. I kommittémotion 2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) begärs att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att en konkret plan tas fram för sanering av militärflygplatser som ligger vid vattentäkter och tillkännager detta för regeringen (yrkande 24).

I partimotion 2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4 föreslås att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrevet bör ge Försvarsmakten nya instruktioner som går i linje med klimatlagen och det klimatpolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen. I yrkande 5 föreslår motionärerna att regeringen ger i uppdrag åt Försvarsmakten att återkomma med en plan för hur en ökad verksamhet med anledning av tidigare försvarsbeslut och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge ska kunna genomföras utan ytterligare påverkan på miljö och klimat. Motionärerna föreslår vidare att regeringen ger i uppdrag åt Försvarsmakten att ta fram en handlingsplan för att minska de föroreningar i Vättern som orsakats av militära övningar (yrkande 6). När det gäller Vättern föreslås vidare att regeringen utreder möjligheterna till ett totalstopp för

Försvarsmaktens övningar i och runt Vättern (i yrkande 7) och att sjöbotten saneras (yrkande 8). I motionen föreslås även att riksdagen ställer sig bakom ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att klargöra vilka effekter svenska och internationella övningar på svenskt territorium har på miljö och näringar (yrkande 9).

I kommittémotion 2022/23:2262 föreslår Emma Berginger m.fl. (MP) att en planering initieras för att även Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energisystem som baseras på el och förnybara bränslen (yrkande 34).

I motion 2022/23:101 anför Marie Nicholson (M) att möjligheten att rekrytera, utbilda och behålla kompetent personal inom hemvärnet bl.a. bygger på närhet till övnings- och utbildningsplatser. För Kalmar län anser motionären att detta är ett stort problem då länet i dag helt saknar militära skjutbanor. Motionären yrkar att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övnings- och skjutfält i Kalmar län och tillkännager detta för regeringen.

I motion 2022/23:1253 föreslår Rebecka Le Moine m.fl. (MP) i yrkande 2 att regeringen ser över möjligheterna till en flytt av försvarets verksamhet bort från Vättern och området runt sjön.

Bakgrund och tidigare beredning

I juli 2022 fick en utredare i uppdrag att biträda Regeringskansliet (Miljödepartementet) genom att utreda en förändrad processordning för viss miljöfarlig verksamhet av betydelse för Försvarsmakten (M2022/01556). Utredaren har analyserat en framställning från Försvarsmakten om ändringar av den nuvarande regleringen av myndighetens miljöfarliga verksamhet (M2022/01229). Uppdraget var att bedöma framställningen utifrån ett rättsligt perspektiv med inriktningen att förslagen i den bör genomföras och att utarbeta de författningsförslag som analysen motiverat. Av bilagan till regeringsuppdraget framgår att de ändringar som Försvarsmakten önskar innebär att vissa verksamheter som bedrivs under en period om fem år, undantas från tillstånds- eller anmälningsplikt, alternativt att en anmälningsplikt ersätter nu gällande tillståndsplikt. Försvarsmaktens begäran görs mot bakgrund av de särskilda förhållanden som råder med anledning av Rysslands invasion av Ukraina och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato samt behovet av att stärka försvarsberedskapen. Försvarsmakten har bedömt att förslaget är nödvändigt för att myndigheten snabbt ska kunna höja krigsdugligheten och förstärka försvarsberedskapen i Sverige. Förslaget grundas på 1 kap. 5 § miljöbalken som medger att regeringen, i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen, får meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från miljöbalken, dock inte inom sådant ämnesområde för vilket föreskrifter måste meddelas i lag. I november 2022 redovisade utredaren sin del av uppdraget

(M2022B). Utredningens förslag bereds just nu inom Regeringskansliet som bedömer att den kan gå ut på remiss under våren.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 6) anför regeringen att det är viktigt att åtgärda hinder som hämmar en snabb tillväxt i Sveriges försvar för att Sverige ska kunna möta det försämrade säkerhetsläget. Regeringen bedömer att det bl.a. handlar om att se över processerna för miljö-tillstånd och samspelet mellan olika försvars- och beredskapsmyndigheter.

När det gäller Försvarsmaktens arbete med hållbarhet redovisar myndigheten i sin årsredovisning för 2021 att man är en miljömålsmyndighet och ska verka för att bidra till att Sverige når de nationella miljökvalitetsmålen. Försvarsmaktens hållbarhetsarbete utgår från de globala målen i Agenda 2030, EU:s klimat-, energi-, och miljömål samt de nationella miljökvalitetsmålen. Klimatanpassningsarbetet genomförs inom ramarna för de krav som specificeras i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassning. Försvarsmakten framhåller i årsredovisningen att man arbetar aktivt för att minska myndighetens fossilberoende och därmed bidra till att det nationella etappmålet för inrikes transporter för 2030 kan nås. Myndigheten följer utvecklingen i fråga om traditionella och alternativa framdrivningssystem samt utvecklingen av hållbara, flytande och gasformiga drivmedel och bedömer att nödvändiga egenskaper som lagringsbeständighet och annan miljötålighet kan komma att uppnås. Försvarsmakten menar dock att det idag är svårt att bestämt uttala sig om när dessa kan finnas tillgängliga i större omfattning. Enligt Försvarsmaktens bedömning behöver därför en planerad miljöanpassning ske när så är möjligt under materielens livscykel. Som bakgrund till denna bedömning konstaterar Försvarsmakten i årsredovisningen att det för tillfället saknas realistiska alternativ för att fasa ut befintliga och beställda förbränningsmotorer i Försvarsmaktens fordon, fartyg, luftfarkoster och olika sorters arbetsmaskiner som krävs för att myndigheten ska kunna lösa sin huvuduppgift. Försvarsmakten är därför oundvikligt beroende av drivmedel med god lagringsbeständighet och annan klimattålighet. Försvarsmakten uppger att kravställning i förhållande till drivmedelskvaliteten i dagsläget endast kan tillgodoses med fossila drivmedel.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 6) redovisar regeringen att försvarssektorn under 2021 uppdaterade sitt gemensamma inriktningsdokument med tre av sektorns främsta gemensamma fokusområden – energi och klimat, kemiska ämnen samt förorenade områden – för att främja en hållbar utveckling och för att leva upp till den miljöpolitik som bedrivs internationellt, inom EU och nationellt. Regeringen bedömer att försvarssektorn därmed får en tydligare inriktning och samverkan. Under det senaste året redovisas dessutom att Försvarsmaktens arbete med förorenade områden fortsatt och främst inriktats mot högfluorerade ämnen, s.k. PFAS.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att det nya säkerhetspolitiska läget har omfattande och långvariga konsekvenser och att det över tid försämrade säkerhetsläget utgör grunden för att stärka den nationella försvarsförmågan. En ökad övningsverksamhet är en förutsättning för att genomföra den försvarspolitiska inriktningen och för att öka försvarsförmågan ytterligare. Försvarsmakten har till följd av detta bl.a. lämnat förslag på åtgärder som myndigheten bedömer som nödvändiga för att snabbt kunna höja krigsdugligheten och förstärka försvarsberedskapen i Sverige. Utskottet kan konstatera att regeringen redan i höstas redovisade att man åtgärdar hinder som hämmar en snabb tillväxt i Sveriges försvar för att kunna möta det försämrade säkerhetsläget. Utskottet ser det som positivt att regeringen ser över processerna för miljötillstånd och samspillet mellan olika försvars- och beredskapsmyndigheter.

Utskottet vill understryka att Försvarsmakten är beroende av regementen samt övnings- och skjutfält för att kunna producera krigsförband och att det brett förankrade totalförsvarsbeslutet om militär förmågetillväxt bygger på att Försvarsmakten ska ha förutsättningar att bedriva en ändamålsenlig verksamhet. Utskottet välkomnar därför att frågan om processordningen för viss miljöfarlig verksamhet av betydelse för Försvarsmakten för närvarande utreds inom Regeringskansliet, och utskottet utgår från att utmaningen att möta ett växande behov av övnings- och skjutfält bereds i det sammanhanget. Totalförsvarsbeslutets krav på tillväxt medför att krigsförbanden behöver nyttja övnings- och skjutfälten i större utsträckning än i dag, och övningsverksamheten är den verksamhet som påverkar miljön mest. En arbetsmetodik där miljöhänsyn kopplas till övningsbestämmelserna bidrar till att Försvarsmakten kan stärka den nationella försvarsförmågan på ett ansvarsfullt sätt vid planeringen av övningar och insatser. Parallellt med arbetet för att stärka den nationella försvarsförmågan verkar Försvarsmakten i egenskap av miljömålsmyndighet för att bidra till de nationella miljö kvalitetsmålen och för att klimatanpassa myndighetens verksamhet. Utskottet ser inte skäl att föregripa den pågående utredningen eller att vidta ytterligare åtgärder utöver det redan pågående arbetet med avvägningar kring övningsverksamhet och miljöhänsyn varför i motionerna 2022/23:948 (SD) yrkande 46, 2022/23:247 (V) yrkandena 4, 5, 7 och 9, 2022/23:101 (M) och 2022/23:1253 av (MP) yrkande 2 avstyrks. Inte heller när det gäller avvägningar mellan ett minskat fossilberoende och Försvarsmaktens behov av t.ex. fartyg och olika fordon för att lösa myndighetens huvuduppgifter ser utskottet skäl att vidta ytterligare åtgärder, varför yrkande 34 i motion 2022/23:2262 (MP) avstyrks.

Eftersom förorenade områden är ett fokusområde för försvarssektorn och det bedrivs ett arbete med inriktning mot högflourerade ämnen avstyrker utskottet yrkande 24 i motion 2022/23:970 (SD) och yrkandena 6 och 8 i motion 2022/23:247 (V).

Spridningstillstånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om spridningstillstånd.

Jämför reservation 8 (C).

Motionerna

I motion 2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) föreslår motionärerna i yrkande 3 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kraven på spridningstillstånd av ofarliga objekt fotade med luftfarkost och tillkännager detta för regeringen. I motion 2022/23:640 föreslår Rickard Nordin (C) att regeringen låter se över lagstiftningen om spridningstillstånd.

Bakgrund och tidigare beredning

Bestämmelserna om spridning av geografisk information finns i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information. Syftet med lagen är att skydda uppgifter av betydelse för totalförsvaret. Med bifall till regeringens proposition antog riksdagen den nya lagen den 23 februari 2016 (prop. 2015/16:63, bet. 2015/16:FöU6, rskr 2015/16:165). Lagen trädde i kraft den 1 maj 2016 och ersatte då lagen (1993:1742) om skydd för landskapsinformation. Genom lagen begränsades kravet på tillstånd på så sätt att spridning av landgeografisk information endast är tillståndspliktig när informationen inhämtas genom fotografering eller liknande registrering från luftfartyg. Bestämmelsen motiverades med att fotografier och andra registreringar från luftfartyg ofta kan vara bärare av känsliga uppgifter och att det då finns en risk att känsliga uppgifter kommer med vid insamlingen, även om det inte var avsikten. Lagen definierar således inte vilken information som blir tillståndspliktig utan avgörande för om tillstånd krävs är hur informationen har inhämtats. I lagen anges vissa undantag från kravet på tillstånd för spridning av geografisk information. Därutöver kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om undantag från lagens krav på tillstånd.

Som svar på Rickard Nordins (C) skriftliga fråga till statsråd (fr. 2022/23:3) om en översyn av regelverket inom området konstaterade försvarsminister Pål Jonson i oktober 2022 att det finns ett tydligt regelverk om skyddet för geografisk information. Regelverket syftar till att skydda uppgifter av betydelse för totalförsvaret, vilket är av stor betydelse med tanke på det försämrade säkerhetsläget. Försvarsministern såg inte något behov av att i nuläget överväga åtgärder på området (Fö2022/01294). När ledamoten ställde samma fråga (fr. 2021/22:1678) till försvarsminister Peter Hultqvist i juni 2022 svarade även han att det finns ett tydligt regelverk om skyddet för

geografisk information och att han inte såg något behov av att överväga åtgärder på området (Fö2022/00835).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det finns ett regelverk som syftar till att skydda uppgifter av betydelse för totalförsvaret. Detta skydd är av stor betydelse i det försämrade säkerhetsläget och utskottet ser inte något behov av att i nuläget överväga åtgärder på området. Båda motionsyrkandena om spridningstillstånd avstyrks.

Reservationer

1. Försvarsmaktsorganisationen, punkt 1 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motionerna
2022/23:704 av Magnus Berntsson (KD) och
2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 16, 25 och 26.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att undersöka förutsättningarna för en fristående myndighet som utövar tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret. I dag ligger tillsynsansvaret för hälso- och miljöområdet inom försvaret hos Försvarsinspektören för hälsa och miljö. Att det är Försvarsmakten själv som granskar sina förehavanden och utövar tillsyn och kontroll över den egna verksamheten är en udda ordning. Självständigheten kan ifrågasättas och den tidigare utredningen om översyn av generellläkarfunktionen (SOU 2015:79) konstaterade att detta var ett dilemma, men den hade inte mandat att föreslå en ny självständig tillsynsmyndighet.

Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

2. Försvarsmaktens stöd till polisen, punkt 2 – motiveringen (S, V, C, MP)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Heléne Björklund (S), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Larsson (C), Marcus Andersson (S) och Ulf Holm (MP).

Ställningstagande

I två motionsyrkanden har Sverigedemokraterna anfört att samtliga lagar om Försvarsmaktens stöd till ordningsmakten bör ändras så att Försvarsmakten får lagstöd för att assistera polisen i upprätthållandet av lag och ordning vid extraordinära situationer och att Polismyndigheten och Försvarsmakten bör

samverka och samöva för att lösa den typen av uppgifter. Vi vill med anledning av dessa motionsyrkanden anföra följande.

Vi anser att dagens regelverk utgör en bra grund för Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet och vill betona vikten av att stödet till polisen inte allvarligt hindrar Försvarsmaktens ordinarie verksamhet. I dag finns utrymme för att Försvarsmakten ska kunna lämna stöd vid olika former av terrorattentat, räddningsinsatser, bevakning av skyddsobjekt, helikoptertransporter m.m., däremot inte vid sådan brottslighet som polisen återkommande måste hantera, t.ex. ordningsstörningar. Vi ser inga skäl att verka för en förändring av dagens regelverk och vill därför inte heller utreda en mer omfattande utökning av det mandat och utrymme som myndigheterna har i dag.

Det försämrade säkerhetsläge som följt efter Rysslands invasion av Ukraina och den försämrade hotbilden ställer höga krav på Försvarsmakten. En allvarligare händelseutveckling kan inte uteslutas och omvärldsläget kräver att Försvarsmakten kontinuerligt anpassar beredskapen. Det militära försvarets roll och profession är att kunna försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Totalförsvarsbeslutet ställer höga krav på såväl tillväxt som hög beredskap. Vi ser inte utrymme för Försvarsmakten att under överskådlig tid prioritera ned förmåga här och nu, eller militär förmågetillväxt, vilket utökade uppgifter för att ge stöd åt polisen oundgängligen skulle leda till. I grunden anser vi dessutom att Försvarsmakten har en annan uppgift och profession än polisen, vars huvuduppgift är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att bekämpa brott. Dagens lagstiftning tar hänsyn till det faktum att de båda myndigheterna i strikt mening har helt olika uppgifter, och det tycker vi är bra. Vi anser att det vore olyckligt att öppna för en utveckling där dessa gränser i viss utsträckning suddas ut i syfte att konstruera en missriktad åtgärd för att hantera det faktum att polisen har utmaningar i fråga om kapacitet och effektivitet. För att hantera polisiära utmaningar under höjd beredskap och krig, men också vid fredstida extraordinära händelser, delar vi fortfarande bedömningen försvarsberedningen gjort när man i enighet lade fram förslag om att införa en polisiär förstärkningsresurs motsvarande beredskapspolis.

Med hänvisning till detta avstyrks de båda motionsyrkandena.

3. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter, punkt 3 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9 och
avslår motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9,
2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 9,
2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 10 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 121 och 133.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör ge Försvarmakten i uppdrag att ta fram vägledning för hur verksamheter som bidrar till klimatomställningen kan samexistera med försvarets verksamheter utan att påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Jag anser dessutom att regeringen bör komplettera Försvarmaktens regleringsbrev för 2023 med ett sådant fristående uppdrag. När det gäller Försvarmaktens samexistens med vindkraften bör regeringen även ge i uppdrag åt Försvarmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att utgöra ett hinder för byggandet av havsbaserad vindkraft på lång sikt.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter, punkt 3 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 10 och
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 121 och 133 samt
avslår motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9,
2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,
2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 9 och
2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att en bredare syn på totalförsvarets intressen och samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område är nödvändig. Regeringen bör därför skyndsamt kartlägga tillämpningen av miljöbalken och

praxisutvecklingen i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning. Dessutom anser jag att det är nödvändigt att genom breda blocköverskridande energisamtal verka för en samexistens mellan försvarets intressen och övriga samhällsintressen. Försvaret ska växa på en mängd platser runt om i landet och det är då viktigt att hitta lösningar så att civilsamhället och försvaret tillsammans kan verka i hela landet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

5. Totalförsvarets riksintresse och målkonflikter, punkt 3 (MP)

av Ulf Holm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9 och avslår motionerna

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C) yrkande 9,

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 10,

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 121 och 133.

Ställningstagande

Jag anser att det kommunala vetot behöver reformeras och att tillståndsprocesserna behöver effektiviseras genom att samla alla prövningar hos en och samma myndighet. Därigenom kan det bli möjligt att bygga ut den havsbaserade vindkraften och solelen i Sverige. Jag kan dessutom konstatera att Försvarsmakten i många fall stoppar förnybar energi och jag anser därför att regeringen måste ge i uppdrag åt Försvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd. Jag bedömer att en mer hållbar energiproduktion endast kan byggas om Försvarsmakten arbetar mer konstruktivt med villkorade tillstånd.

Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

6. Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd, punkt 4 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 4–9 och
avslår motionerna
2022/23:101 av Marie Nicholson (M),
2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 46,
2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24,
2022/23:1253 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 2 och
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör ge Försvarsmakten nya instruktioner i regleringsbrevet för att dessa ska gå i linje med såväl klimatlagen som det klimatpolitiska ramverket. Jag vill även betona vikten av att regeringen ger i uppdrag åt Försvarsmakten att ta fram en plan på hur en ökad verksamhet, med anledning av tidigare försvarsbeslut och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, ska kunna genomföras utan ytterligare påverkan på miljön och klimatet. Jag ser även behov av att tillsätta en utredning i syfte att klargöra vilka effekter svenska och internationella övningar på svenskt territorium har på miljö och näringar.

När det gäller Vättern föreslår jag dessutom att regeringen utreder möjligheterna till ett totalstopp för Försvarsmaktens övningar i och runt Vättern, att sjöbotten saneras och att regeringen ger Försvarsmakten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att minska de föroreningar i Vättern som orsakats av militära övningar.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

7. Försvarsmaktens miljöarbete, övningsverksamhet och miljötillstånd, punkt 4 (MP)

av Ulf Holm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1253 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 2 och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 34 och

avslår motionerna

2022/23:101 av Marie Nicholson (M),

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 4–9,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 46 och

2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Jag vill understryka vikten av att totalförsvaret måste kunna fungera i både freds- och krigstider och vara en del i framtidens energisystem, där man kommit bort från beroendet av fossila bränslen. Fungerande transporter är beroende av att den offentliga infrastrukturen i form av vägar och järnvägar fungerar men också av en säker elförsörjning. Det behövs en inhemsk produktion av bränsle, som t.ex. biobränslen, biogas, etanol och vätgas. Ett stort antal myndigheter och företag ansvarar i dag för samhällskritisk verksamhet som är beroende av transporter och det är svårt för en enskild myndighet att prioritera inom området. Jag anser att det behöver tas fram ett system för ansvarsfördelning och för fortsatt drift av transportsystemet både i kris och krig. Jag vill dessutom föreslå att en planering initieras för att även Försvarmaktens fordon ska kunna fungera i ett framtida energisystem baserat på el och förnybara bränslen.

I fråga om Försvarmaktens övningsverksamhet och miljötillstånd i anslutning till Vättern vill jag belysa det faktum att vi i dag i praktiken inte har ett tillräckligt skydd för dricksvatten i Sverige, trots att rent vatten är vår viktigaste resurs. Minerallagen och Försvarmaktens intressen har företräde. Utöver den omfattande befintliga övningsverksamhet som Försvarmakten för närvarande har tillstånd att bedriva i, över och vid Vättern har man ansökt om att öka det totala antalet flygrörelser kraftigt. Att ytterligare öka mängden skadliga ämnen från t.ex. ammunition och motmedel i Vättern går emot miljömålen. Det är därför viktigt att PFAS förbjuds och att redan förorenade områden saneras. Med tanke på det säkerhetspolitiska läget är det tydligt att Försvarmakten behöver öva mer. Det är angeläget att Försvarmakten hittar andra områden att öva på. Jag anser därför att det är angeläget att regeringen utreder förutsättningarna för att flytta Försvarmaktens övningsverksamhet från Vättern.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

8. Spridningstillstånd, punkt 5 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 3 och

2022/23:640 av Rickard Nordin (C).

Ställningstagande

Jag anser att kraven på spridningstillstånd för ofarliga objekt fotograferade med luftfarkost bör avskaffas och att regeringen bör låta se över lagstiftningen om spridningstillstånd. För mig är det en självklarhet att avbildningar av skyddsobjekt i form av filmer, fotografier och annat är straffbelagt. Att allt som filmas eller fotograferas från luften kräver spridningstillstånd för att delas – oavsett motiv – är däremot inte rimligt. Om jag från en drönare (obemannat luftfartyg) vill ta ett foto av mitt hus inför försäljning, eller tar ett kort genom flygplansfönstret när jag ska på semester för att lägga upp det i sociala medier är ett krav att jag låter Lantmäteriet granska materialet innan. Förväntad svarstid är närmare tre månader. Detta orsakar en stor arbetsbelastning hos Lantmäteriet helt i onödan och förhindrar bl.a. nyhetsfotografering, fotografering vid mäklartjänster och vid idrottsutövande, av blåljuspersonal och mycket mer. Dessa begränsningar bör enligt min mening tas bort när motiven är helt harmlösa och inte kränker integritet eller röjer försvarshemligheter.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Försvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:101 av Marie Nicholson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övnings- och skjutfält i Kalmar län och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:247 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmaktens uppdrag i regleringsbrevet för 2023 bör kompletteras med ett fristående uppdrag om att ta fram vägledningar för hur verksamheter som bidrar till klimatomställningen kan samexistera med försvarets verksamheter utan att påtagligt motverka totalförsvarets intressen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att undersöka förutsättningarna för en fristående myndighet för tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet inom försvaret och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrevet bör ge Försvarsmakten nya instruktioner som går i linje med klimatlagen och det klimatpolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Försvarsmakten att återkomma med en plan för hur en ökad verksamhet med anledning av tidigare tagna försvarsbeslut såväl som ett försämrat säkerhetspolitiskt läge ska kunna genomföras utan ytterligare påverkan på miljö och klimat och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Försvarsmakten att ta fram en handlingsplan för att minska föroreningen av Vättern orsakad av militära övningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna till ett totalstopp för

Försvarsmaktens övningar i och runt Vättern och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en sanering av Vätterns botten sker och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att klargöra vilka effekter svenska och internationella övningar på svenskt territorium har på miljö och näringar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:329 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kraven på spridningstillstånd av ofarliga objekt fotade med luftfarkost och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:640 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen i fråga om spridningstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:704 av Magnus Bertsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilda operationsgruppens namn ska bytas till drabantkåren samt att förbandet ska tilldelas erforderliga heraldiska tecken, fanor och förbandstecken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:833 av Ulrika Heie m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten aktivt bör delta och medverka i planeringen av bredbandsutbyggnaden med berörda aktörer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast den 15 mars ska påbörja en kartläggning av tillämpningen av miljöbalken och praxisutvecklingen i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning, en bredare syn på totalförsvarets intressen och samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att etablera en ny militärhögskola och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta förslaget om flygvapnets basorganisation och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver ta hänsyn till förslaget om flygvapnets stridsledning och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga en översyn av regelverket kring miljötillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att en konkret plan tas fram för sanering av militärflygplatser som ligger vid vattentäkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1235 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Försvarmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att utgöra ett hinder för byggandet av havsbaserad vindkraft på lång sikt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1253 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en flytt av försvarets verksamhet bort från sjön och området runt Vättern och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1764 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarmakten och ordningsmakten ska ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga lagar om Försvarmaktens stöd till ordningsmakten bör ändras så att Försvarmakten ges laga stöd att assistera polisen i upprätthållandet av

lag och ordning vid extraordinära situationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C):

121. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast den 1 januari 2023 påbörja en kartläggning av tillämpningen av miljöbalken och praxisutvecklingen i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning, en bredare syn på totalförsvarets intressen och samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område och tillkännager detta för regeringen.
133. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samexistens mellan försvarets intressen och övriga samhällsintressen inklusive energiförsörjningen och att detta bör genomföras som ett led i breda blocköverskridande energisamtal och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planera för att även Forsvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energisystem som baseras på el och förnybara bränslen och tillkännager detta för regeringen.